

Jenny van der Ende

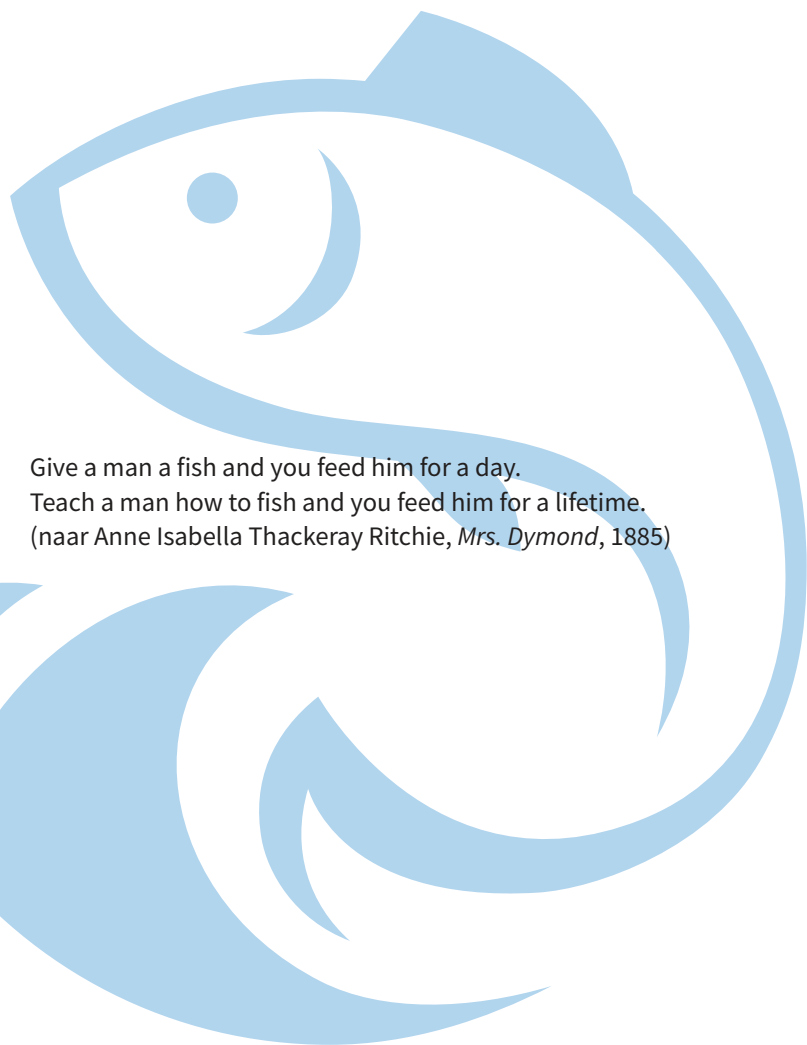
SNELLE START IN HET HBO

Taal- en studievvaardigheden

uitgeverij
coutinho

Snelle start in het hbo

Give a man a fish and you feed him for a day.
Teach a man how to fish and you feed him for a lifetime.
(naar Anne Isabella Thackeray Ritchie, *Mrs. Dymond*, 1885)

Snelle start in het hbo

Taal- en studievoordigheden

Jenny van der Ende

uitgeverij | C
coutinho

bussum 2023

www.coutinho.nl/snellestarthbo

Je kunt aan de slag met het online studiemateriaal bij dit boek. Dit materiaal bestaat uit de antwoorden bij enkele opdrachten uit hoofdstuk 9, 10, 11 en 12, de woordenlijst uit het boek, een interactieve begrippentrainer en een lijst met handige websites. Voor docenten is er een instructie beschikbaar over het werken met het boek.

© 2017 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Eerste druk 2017, derde oplage 2023

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Omslag: Coco Bookmedia, Amersfoort

Afbeeldingen omslag en binnenwerk: Shutterstock.com, tenzij anders vermeld

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0574 6

NUR 143

Voorwoord

In het hbo, het mbo en het voortgezet onderwijs werkt men aan een naadloze aansluiting tussen deze onderwijsvormen. Vaak blijkt onvoldoende kennis van taal- en studievaardigheden een struikelblok.

Het doel van dit boek is verschillende leerstrategieën aan te bieden zodat de student kan ontdekken welke strategieën voor hem het meest effectief zijn. Daarnaast wordt het ontwikkelen van een actieve en reflectieve studiehouding besproken. En ten slotte komen er taal- en studievaardigheden aan de orde die bekend worden verondersteld, maar niet altijd bekend zijn.

Mijn dank gaat uit naar Liza, Govert en Sasja voor de wijze adviezen die ze mij gaven. Dank aan mijn collega's die delen van het boek van commentaar hebben voorzien en aan mijn studenten bij de Hogeschool Rotterdam die met het materiaal hebben gewerkt en hun ervaringen met mij deelden.

Ten slotte: in het boek wordt verwezen met *hij*. Uiteraard kan dit ook als *zij* gelezen worden.

Jenny van der Ende
Berkel en Rodenrijs, mei 2017

Inhoud

Hoe kun je met dit boek werken? 9

- 1** Een snelle start 13
- 2** Motivatie 27
- 3** Plannen en doelen formuleren 33
- 4** Actief leren 41
- 5** Reflecteren 49
- 6** Leesstrategieën 55
- 7** Aantekeningen maken en de mindmap 67
- 8** Professioneel schrijven 79
- 9** Spelling 97
- 10** Interpunctie 115
- 11** Vijftien taalregels die je nodig hebt 123
- 12** Het lidwoord en de regels die erbij horen 135
- 13** Argumenteren: het betoog en de beschouwing 145
- 14** Professioneel presenteren 159
- 15** Tentamens maken 169
- 16** Onderzoek 177
- 17** Bronverwerking 193
- 18** Als het niet lukt 203

Bijlage: voorbeeld van een woordenlijst 209

Literatuur 217

Over de auteur 221

Hoe kun je met dit boek werken?

"Ik besloot dat ik alles kon"

Loesje

Inhoud van dit hoofdstuk

- Voor wie is dit boek?
- Hoe zijn de hoofdstukken ingedeeld?
- Hoe kun je de opdrachten uitvoeren?

Voor wie is dit boek?

Als je start in het hbo worden er allerlei vaardigheden van je verwacht, bijvoorbeeld professioneel schrijven en presenteren, weten hoe je met vakliteratuur omgaat en efficiënt grote hoeveelheden stof leren voor een toets. Dit boek besteedt aandacht aan taalvaardigheden en studievoordigheden die je nodig hebt om snel en handig te studeren. Het belangrijkste is dat je goed voorbereid kunt starten.

Je kunt dit boek zelfstandig doorwerken om je vaardigheden verder te ontwikkelen, maar het kan ook klassikaal gebruikt worden in een vooropleiding of in het eerste jaar van het hbo.

- In elk hoofdstuk krijg je theorie, tips en opdrachten om te ontdekken hoe je de studie het best kunt aanpakken.
- De opdrachten helpen je ontdekken welke vaardigheden je verder wilt ontwikkelen en welke vaardigheden je al voldoende beheerst.
- Je kunt het boek ook gebruiken als naslagwerk, bijvoorbeeld als je tijdens het studeren ontdekt dat je wat extra hulp of informatie nodig hebt. Dan kun je die informatie snel opzoeken.

Achter in dit boek vind je een voorbeeld van een woordenlijst. In deze lijst staan woorden die in dit boek gebruikt worden en hun betekenis. De woordenlijst kun je zelf aanvullen.

Hoe zijn de hoofdstukken ingedeeld?

Het boek is verdeeld in hoofdstukken over studievaardigheid en hoofdstukken over taalvaardigheid. Elk hoofdstuk behandelt een andere vaardigheid, dus je kunt een deel van de hoofdstukken of alle hoofdstukken doornemen. Natuurlijk houden de vaardigheden wel verband met elkaar, dus als je de ene vaardigheid ontwikkelt, heeft dat invloed op andere vaardigheden.

Elk hoofdstuk begint met een overzicht van de onderwerpen die aan bod komen, gevolgd door theorie, opdrachten, checklists en tips. Deze herken je aan de volgende icoontjes:

tips

checklist

opdracht die je alleen kunt maken

opdracht die je samen kunt maken

opdracht die je met meer mensen kunt maken

Hoe kun je de opdrachten uitvoeren?

Bespreek de resultaten van je opdrachten met studiegenoten of docenten. De theorie, opdrachten, checklists en tips zijn in elke opleiding te gebruiken. Soms zullen er binnen een opleiding andere eisen worden gesteld, en dan moet je die natuurlijk volgen. Je kunt een verslag van de opdrachten maken, zodat je later nog eens kunt kijken hoe je de verschillende opdrachten hebt uitgevoerd en of je nieuwe vaardigheden hebt ontwikkeld.

Voor de meeste studenten geldt dat studeren aan het hbo leuk is. Je ontmoet mensen die dezelfde plannen hebben als jij. Je krijgt nieuwe vakken en nieuwe uitdagingen. Je hebt een mooie tijd. Bedenk wel dat het tijd kost om de vaardigheden die je nodig hebt te ontwikkelen. Gun jezelf die tijd. Ga op zoek naar wat voor jou de succesvolste manier is om te studeren.

Online studiemateriaal

Op www.coutinho.nl/snellestartthbo vind je het online studiemateriaal bij dit boek. Dit materiaal bestaat uit:

- de antwoorden bij enkele opdrachten uit hoofdstuk 9, 10, 11 en 12;
- de woordenlijst uit het boek als Wordbestand, zodat je deze gemakkelijk kunt downloaden en zelf kunt aanvullen;
- een interactieve begrippentrainer;
- een lijst met handige websites.

Voor docenten is er een instructie beschikbaar over het werken met het boek.

1

Een snelle start

"Ga je mee verdwalen
Ik weet de weg"

Loesje

Inhoud van dit hoofdstuk

- Wat verandert er?
- Hoe is een hbo-studie georganiseerd?
- Hoe ben jij als student?
- Welke taal- en studievvaardigheden heb je nodig?
- Wat is jouw leerstijl?
- Hoe goed ben jij in samenwerken?
- Hoe kun je feedback geven en ontvangen?

Wat verandert er?

Je hebt je keuze gemaakt, de studie gaat beginnen of misschien ben je al begonnen. Wat heb je de eerste weken nodig? Ten eerste natuurlijk leuke medestudenten, maar daarnaast vooral informatie.

Wat verwacht je van de nieuwe opleiding?

Bespreek de volgende punten met een medestudent.

- Waarom heb je voor deze studie gekozen?
- Hoe verwacht je dat de eerste weken zullen verlopen?
- Hoe verwacht je dat je leven er de komende vier jaar zal uitzien?
- Welke verschillen verwacht je tussen je vooropleiding en het hbo? Maak een overzicht van de verschillen met behulp van de informatie in de tekst hierna. Misschien kun je er nog zaken aan toevoegen.

Hoe is een hbo-studie georganiseerd?

In vier jaar word je voorbereid op het werken als beroepskracht, als professional op hbo-niveau. Een van de belangrijkste eisen die aan een toekomstig professional worden gesteld, is dat je zelfstandig kunt werken en dat je de verantwoordelijkheid neemt voor je handelen. Jij bent verantwoordelijk voor je eigen leerproces.

Aanwezigheidsplicht

In het middelbaar (beroeps)onderwijs was er nog sprake van leerplicht: als je er een keer niet was, dan werd er actie ondernomen door middel van telefoontjes, brieven en gesprekken. In het hbo geldt de leerplicht niet meer, want je hebt inmiddels een mbo-diploma of een havo/vwo-diploma en daarmee bezit je de startkwalificatie.

Nu zijn er studenten die denken: Hé, lekker een jaartje rustig aan doen. Dat kan ik nu eindelijk zelf bepalen, want ik betaal toch collegegeld? Die studenten hebben voor een deel gelijk, want dat mag je inderdaad zelf bepalen. Maar met het nieuwe stelsel voor studiefinanciering betekent dit terugbetalen. Daarnaast kost het de overheid geld: voor iedere student ongeveer 6500 euro om de kosten te dekken (Algemene Rekenkamer, z.d.). Het gaat hier niet alleen om het salaris van de docenten, maar ook om dat van het ondersteunend personeel – zoals de schoonmaker en de decaan –, om de gebouwen en om alle andere faciliteiten binnen de organisatie. Dus als je besluit om een jaartje niks te gaan doen, moet je je realiseren dat het een duur jaar zal zijn.

Op het hbo is er soms wel een aanwezigheidsplicht, maar dat kan per opleiding en per vak verschillen. Geen aanwezigheidsplicht betekent dat je niet verplicht bent de lessen te volgen, maar wegblijven is natuurlijk niet handig. Tijdens de colleges maak je je kennis en vaardigheden eigen die je nodig hebt voor je beroep. Vaak wordt de stof die je zelfstandig moet bestuderen uitgelegd of aangevuld met stof die terugkomt in de tentamens. Voor sommige trainingen, bijvoorbeeld gesprekstechnieken, is het wel verplicht om aanwezig te zijn. Je kunt die namelijk niet in je eentje thuis oefenen.

Studiepunten

Studeren in het hbo is dus een combinatie van colleges, trainingen en zelfstandig werken. Hoeveel uur moet je zelfstandig leren? Een studiejaar van een hbo-opleiding bestaat uit 1680 uur. Als je tien weken vakantie neemt, kom je uit op een werkweek van 40 uur. Hoeveel uur je les krijgt, hangt af van de opleiding, maar de overheid heeft een minimum van 12 contacturen per week verplicht gesteld (Rijksoverheid, z.d.). Dat kan dus betekenen dat

je 28 uur per week zelfstandig moet studeren om tot het gevraagde aantal uren per week te komen.

De tijd die je besteedt aan je studie wordt uitgedrukt in studiepunten, EC, ECT of ECTS (European Credits). Eén studiepunt staat voor 28 uur studeren: $1680 : 28 = 60$. Je kunt dus maximaal 60 studiepunten per jaar halen. Aan het eind van het eerste jaar moet je een minimumaantal studiepunten hebben behaald om over te gaan naar het tweede jaar. Bij steeds meer studierichtingen is dat 60 punten (dus dan moet je alle punten hebben gehaald), bij andere studierichtingen ligt de grens tussen 43 en 60 punten. Als je aan het einde van het jaar niet voldoende punten hebt, mag je niet door naar het volgende jaar en moet je de opleiding verlaten. Je mag je dan een aantal jaar niet opnieuw inschrijven voor dezelfde opleiding bij dezelfde school.

Propedeuse

Als je de 60 punten hebt gehaald, heb je het begin van de opleiding afgerond. Je hebt je propedeuse gehaald en je krijgt het propedeutisch diploma. Je kunt nu tussentijds niet meer weggestuurd worden als je te weinig punten haalt, maar je loopt dan natuurlijk wel vertraging op. Bij sommige opleidingen heb je tot het einde van het tweede studiejaar de kans om je propedeuse te halen, maar steeds meer opleidingen verwachten dat je aan het eind van het eerste jaar je propedeuse hebt gehaald.

Toetsen of tentamens

Elk vak of elke module wordt afgesloten met een toets, die ook wel tentamen wordt genoemd. Dat kan een schriftelijk of een mondeling tentamen zijn, maar ook een presentatie, een portfolio, een assessment, een stageverslag of een projectverslag. Als je niet voldoet aan de beoordelingscriteria, krijg je een onvoldoende. Meestal heb je in hetzelfde studiejaar recht op één herkansing. Als je de toets dan weer niet haalt, moet je wachten tot het volgende studiejaar voordat je kunt herkansen. Op deze manier kun je dus vertraging oplopen. Elke hogeschool heeft zijn eigen regels voor toetsing en herkansing. Het is handig om deze even door te lezen.

Studiebeperking

Als je dyslectisch bent of een andere studiebeperking hebt, neem dan zo snel mogelijk contact op met je studiebegeleider of de decaan. Er zijn allerlei regelingen waarmee je ondersteuning kunt aanvragen voor tijdens het studeren en bij de tentamens.

Taalvaardigheid en rekenvaardigheid

Er wordt een hoog niveau van taalvaardigheid gevraagd. Je gaat werken met professionele en wetenschappelijke teksten, je gaat papers schrijven en professionele presentaties houden. Je hebt een groot aantal nieuwe

woorden nodig. Voor veel opleidingen wordt ook extra rekenvaardigheid gevraagd. Heb je hier tijdens het introductiegesprek over gesproken? Ben je bereid om extra tijd en energie in taal en eventueel rekenen te steken?

Je bent zelf verantwoordelijk

Wat wordt er van jou verwacht als hbo-student? Het belangrijkste is dat je zelfstandig werkt en verantwoordelijkheid draagt voor je eigen werk. Dit betekent dat je jezelf moet motiveren om aan het werk te gaan. Je moet kunnen samenwerken met medestudenten en docenten. Je moet je eigen vaardigheden kritisch kunnen bekijken en doelen kunnen stellen waaraan je gaat werken. Daarnaast is het belangrijk om goed te kunnen plannen, zodat je op tijd klaar bent met je werk én tijd voor jezelf overhoudt. Onderzoek wat voor jou de beste manier is om succesvol te studeren en ten slotte: zorg ervoor dat je plezier hebt in je studie.

Vragen

Het is belangrijk om de juiste keuze te maken en je goed voor te bereiden op de gekozen studie. Als je nog vragen hebt, ga dan op zoek naar antwoorden bij je studieloopbaancoach/-begeleider of decaan, de hogeschool of (toekomstige) medestudenten.

En wat als het niet lukt?

Het is altijd mogelijk dat je ergens tegenaan loopt. In hoofdstuk 18 kun je daar meer over lezen. Misschien zijn er privéomstandigheden die invloed hebben op je studie, vind je de studie niet leuk of gaat het gewoon niet. Praat erover met je studiegenoten, je studieloopbaancoach/-begeleider of een docent. Vaak hebben zij praktische oplossingen die je verder kunnen helpen. Je ontdekt dat je niet de enige bent met een probleem. Als je problemen groter zijn, moet je zo snel mogelijk hulp inroepen van een deskundige. Je hebt vrij toegang tot je decaan en je huisarts. Zij kunnen je advies geven of doorverwijzen. Blijf niet met problemen rondlopen.

Hoe ben jij als student?

Je weet nu hoe een aantal zaken geregeld is binnen het hoger onderwijs. Maar het belangrijkste ben jij als student.

Hoe ben jij als student?

Bespreek de volgende punten met een medestudent.

- Hoe studeer jij?
- Wat zijn je sterke kanten?
- Hoe ga je die gebruiken?
- Waar zitten je zwakke kanten?

- Hoe ga je die versterken?
- Beschrijf een dag in je toekomstige leven als professional.
- Welke kennis en vaardigheden heb je daarvoor nodig?

Welke taal- en studievoordigheden heb je nodig?

Binnen de opleiding ga je werken aan de kennis en vaardigheden die je over vier jaar als professional nodig hebt. Daarbij horen ook taal- en studievoordigheden, want in je beroep zullen taal en communicatie een belangrijke rol spelen en moet je kunnen inspelen op nieuwe situaties. Tijdens je studie heb je taal- en studievoordigheden nodig om effectief en efficiënt te studeren. Dat wil zeggen dat je door op een handige manier te studeren het beste resultaat haalt. Daarnaast maken bepaalde vaardigheden het studeren leuker, en dat is ook belangrijk.

Welke taal- en studievoordigheden heb je nodig?

Bespreek de volgende punten met een medestudent.

- Bedenk tien taal- en studievoordigheden die je nodig hebt om succesvol te studeren.
- Zet ze op volgorde van belangrijkheid en leg uit waarom je deze volgorde hebt gekozen.
- Welke kwaliteiten beheers je al?
- Welke kwaliteiten hebben nog aandacht nodig?

Je hebt nu een globaal beeld van je kwaliteiten. Laten we eens inzoomen op de verschillende taal- en studievoordigheden.

Jouw taal- en studievoordigheden

Welke vaardigheden beheers je voldoende en welke vaardigheden wil je nog verbeteren? Vul het schema in en maak je antwoord concreet met een voorbeeld.

Ik kan ...	Kan ik	Kan iets beter	Kan ik nog wel meer leren	Voorbeeld
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING				
1 zelfstandig werken				
2 verantwoordelijkheid dragen voor mijn werk				
3 kritisch naar mezelf kijken				
4 mezelf motiveren				
5 mijn tijd goed gebruiken				
6 mijn eigen doelen stellen				
7 een planning maken en volgen				
8 met tegenslag omgaan				
9 creatief denken				
10 de juiste omstandigheden creëren om op mijn manier te studeren				
11 problemen oplossen				
12 hulp zoeken als ik die nodig heb				
STUDIEVAARDIGHEID				
1 samen met studiegenoten studeren				
2 studieteksten lezen				
3 informatie zoeken voor een opdracht				
4 aantekeningen maken en gebruiken				
5 leren van colleges				
6 samenwerken met docenten				
7 mondeling presenteren				
8 een onderzoek opzetten				
9 een referentiesysteem gebruiken, bijvoorbeeld APA				

Ik kan ...	Kan ik	Kan iets beter	Kan ik nog wel meer leren	Voorbeeld
10 tentamens maken				
11 kritisch en analytisch denken				
TAALVAARDIGHEID				
1 schrijfp opdrachten goed uitvoeren				
2 artikelen schrijven volgens academische normen (niveau, opbouw, bronverwerking)				
3 rapporten en verslagen schrijven				
4 een betogende tekst schrijven				
5 een tekst richten op doel en publiek				
6 bondig en concreet schrijven				
7 foutloos spellen				
8 structuur aanbrengen in een tekst				
9 mijn eigen teksten controleren				
10 een tekst professioneel presenteren				

Wat is jouw leerstijl?

Als je weet welke vaardigheden je verder wilt ontwikkelen, dan is de volgende vraag hoe je dat wilt gaan doen. Dat kan op verschillende manieren en de opdracht aan jou is om een manier te kiezen die past bij jou en bij jouw leerstijl. Maar dan moet je wel eerst weten wat je leerstijl is.

Wat is jouw leerstijl?

Vul het schema in. Geef aan in hoeverre de omschrijving bij je past: helemaal ★ ★ ★, een beetje ★ ★ of niet ★.

A	Aantal sterren
Je begint direct met de opdracht	
Je wilt weten of dingen werken	
Je wilt snel naar de volgende opdracht	
Je werkt het best in korte perioden met veel energie	
Totaal	

B	Aantal sterren
Je denkt veel over je onderwerp	
Je wilt zaken grondig onderzoeken	
Je hebt een hekel aan praktische zaken als een verslag schrijven	
Je maakt voortdurend nieuwe plannen	
Totaal	

C	Aantal sterren
Je wilt weten waarom zaken zo zijn	
Je werkt georganiseerd	
Je houdt van problemen oplossen	
Je bent een perfectionist	
Totaal	

D	Aantal sterren
Je vindt alles interessant	
Je wilt graag het geheel zien	
Je hebt veel stukjes informatie over allerlei onderwerpen	
Je vindt het moeilijk om te bepalen wat relevant is en wat niet	
Totaal	

(Cottrell, 2013)

Heb je de meeste sterren bij **A**? Dan ben je vooral een *doener*.

Sterke kanten	Nog meer ontwikkelen
Je maakt je weinig zorgen	Reflectie en planning
Je start gemakkelijk met een taak	Creatief denken
Je kunt anderen motiveren	Alternatieven overwegen
Je bent goed in problemen oplossen	Samenwerken
	Doelen op de lange termijn uitwerken

Heb je de meeste sterren bij **B**? Dan ben je vooral een *dromer*.

Sterke kanten	Nog meer ontwikkelen
Je kunt goed evalueren en reflecteren	Effectieve leerstrategieën
Je bent creatief en hebt altijd ideeën	Organiseren en timemanagement
Je onderzoekt alles grondig	Verantwoordelijkheid nemen
Je luistert goed en met empathie	Participeren in de groep
	Beslissingen nemen

Heb je de meeste sterren bij **C**? Dan ben je vooral een *denker*.

Sterke kanten	Nog meer ontwikkelen
Je bent goed in kritisch en analytisch denken	Creatief denken
Je kunt goed organiseren	Empathie
Je bent goed in wetenschap	Reflectie
Je hebt een onderzoekende houding	Omgaan met stress

Heb je de meeste sterren bij **D**? Dan ben je vooral een *onderzoeker*.

Sterke kanten	Nog meer ontwikkelen
Je hebt veel motivatie en interesse	Doelen en prioriteiten stellen
Je hebt een brede algemene kennis	Analytisch en kritisch denken
Je kunt verbanden leggen tussen zaken	Categoriseren en selecteren
Je bent creatief en inventief	Schrijfvaardigheid
	Geheugen voor details

Maak een plan

Herken je jezelf in de omschrijving? Of ben je een combinatie van stijlen? Nu weet je niet alleen welke vaardigheden je nog verder kunt ontwikkelen, maar ook hoe je dat het best kunt doen, passend bij je leerstijl. Wat wil je daarvoor gaan doen, hoe wil je dat doen en wanneer wil je dat doen? Hoe kun je laten zien dat je deze vaardigheid hebt verbeterd? Maak een plan en bespreek dit met een medestudent.

Hoe goed ben jij in samenwerken?

Je ziet dat iedereen een eigen leerstijl of combinatie van leerstijlen heeft. Dat betekent dat als je samenwerkt, je op een andere manier naar zaken kijkt en zaken op een andere manier wilt aanpakken. Dat kan tot frustratie leiden als je elkaar niet begrijpt, maar samenwerken kan ook betekenen dat je met elkaar tot een mooi resultaat komt.

Samenwerken = samen werken

Omdat iedereen anders is, kun je veel van elkaar leren. Iedereen heeft zijn eigen ervaring, kennis en leerstijl en door samen te werken met anderen kun je zaken vanuit een ander gezichtspunt bekijken.

Wat vind jij belangrijk in samenwerken?

Geef aan hoe belangrijk je de volgende punten vindt in het proces van samenwerken: ★ ★ ★ erg belangrijk, ★ ★ belangrijk of ★ niet belangrijk.

Vaardigheid	Aantal sterren
Onderdeel van een groep zijn	
Ideeën delen zodat er nieuwe ideeën ontstaan	
Diverse gezichtspunten zien	
Gebruikmaken van kennis en ervaring van anderen	
Vaardigheden ontwikkelen die belangrijk zijn voor de groep	
Taakgericht blijven werken, ook als het vooral gezellig wordt	
Gezamenlijk een goed resultaat halen	
Verantwoordelijkheid dragen voor het groepsproces	
Elkaar ondersteunen als dat nodig is	
Iedereen levert een gelijke inbreng	
Elkaar feedback geven	
Werken met mensen die je lastig vindt	
Omgaan met uitdagingen en kritiek	

Bespreek de resultaten

Bespreek met een medestudent welke punten je belangrijk vindt. Welk punt vind je het moeilijkst en waarom? Hoe zou je daaraan kunnen werken?

Werken in een groep kan heel prettig zijn, maar het kan ook frustratie opleveren. Hoe kun je ervoor zorgen dat een groep goed samenwerkt?

Tips voor een betere samenwerking

- Houd rekening met de gevoelens van anderen. De meeste mensen zijn onzekerder dan ze lijken. Veel mensen zijn bang voor kritiek of voor 'er niet bij horen'. Kies voor een prettige samenwerking in plaats van voor scoren. Bespreek aan het begin hoe iedereen tegen de groep aankijkt. Mensen begrijpen elkaar beter en voelen zich meer met elkaar verbonden als ze openhartig kunnen zijn zonder dat het vervelende consequenties heeft.
- Maak regels voor de groep. Spreek bijvoorbeeld af dat iedereen altijd aanwezig is en op tijd komt, en hoe je omgaat met onacceptabel commentaar en met mensen die dominant zijn. Bepaal met elkaar de grenzen. Maak een lijst met voordelen van de samenwerking en met mogelijke problemen en oplossingen. Vul een samenwerkingscontract in. Een voorbeeld van een simpel samenwerkingscontract kun je vinden op www.taalwinkel.nl/tekstsoorten/samenwerkingscontract.
- Zorg voor een effectieve invulling van de tijd. Je kunt een agenda maken met de data van overleg, hoelang elk overleg duurt, waar je elkaar ontmoet en wat je nog meer gaat doen. Bespreek ook hoe je informatie deelt.
- Maak gebruik van de voordelen van een groep. Ontdek elkaars ervaring en vaardigheden en maak er gebruik van. Laat iedereen zelf een taak kiezen. Als meerdere mensen dezelfde taak willen, kan er gerouleerd worden. Iedereen is verantwoordelijk voor het proces, maar er zijn enkele vaste taken nodig om dat goed te laten verlopen.
 - De *voorzitter* maakt de agenda, leidt de vergadering en zorgt ervoor dat iedereen aan het woord komt.
 - De *tijdbewaker* zorgt ervoor dat werkzaamheden in uren worden omgezet en bekijkt of dit realistisch is.
 - De *notulist* zet op papier welke afspraken er zijn gemaakt en wie welke taken gaan uitvoeren.
 - De *projectmanager* controleert tussen de bijeenkomsten door of iedereen op de afgesproken manier aan zijn taak werkt.